

1. ΤΟ ΕΝΤΥΠΟ ΕΠΙΜΕΝΕΙ ΕΠΙΒΙΩΝΕΙ ΑΝΤΙΣΤΕΚΕΤΑΙ

Μέσο: . . . . . ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΚΥΡ_ΤΕΧΝΕΣ

Ημ. Έκδοσης: . . . 02/02/2014 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 02/02/2014

Σελίδα: 9

Innews ΑΕ - Αποδελτίωση Τύπου - <http://www.innews.gr>

Το έντυπο επιμένει, επιβιώνει, αντιστέκεται

*Η τεχνολογία αλλάζει τα ήθη
ανάγνωσης, δεν τα καταργεί*

ANTHONY GRAFTON

Το έντυπο σε κρίση. Το βιβλίο εξαιώνεται

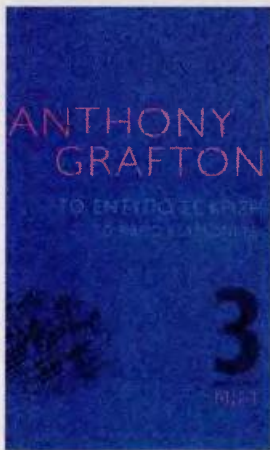
μετ.: Παναγιώτης Σουλτάνης
εκδ. ΜΙΕΤ, σελ. 104

Της **ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΣΧΙΝΑ**

Ο Τζον Αντνίκ, προς το τέλος της ζωής του, απαισιοδοξούσε σχετικά με το μέλλον του έντυπου βιβλίου: «Γιατί ποιος, σ' αυτό το αδιανόητο μέλλον, όταν θα είμαι νεκρός, θα διαβάζει;» αναρωτιόταν.

Δεν ήταν ο μόνος πεσιμιστής. Από τότε που οι νέες τεχνολογίες της πληροφόρησης εδραιώθηκαν, περίσσεψαν οι γραμμένες πάνω «από το νεκροκρέβατο της τυπογραφίας», νεκρολογίες. Ακόμη και ο Ρολάν Μπαρτ, χωρίς καν να διανοείται την έκταση και το βάθος των τεχνολογικών εξελίξεων, χωρίς να γνωρίζει την ηλεκτρονική επικοινωνία, φαινόταν να έχει προβλέψει την έλευση του Διαδικτύου και την αλλαγή της αναγνωστικής συμπεριφοράς, όταν όριζε τον συγγραφέα ως το πεδίο κάποιων συγκεκριμένων πολλαπλασιασμών της γλώσσας και το κείμενο ως μια διαφοροποιημένη ύφανση νημάτων από προηγούμενα κείμενα, και όχι ως μια αυθύπαρκτη οντότητα.

Όμως το έντυπο βιβλίο όχι απλώς επιβιώνει, αλλά αντιστέκεται σθεναρά στις πιθανότητες εκτοπισμού του από το ηλεκτρονικό. Γιατί αν η επανάσταση του Γουτεμβέργιου επέφερε τον εκδημοκρατισμό και την παγκοσμιοποίηση της γνώσης, η σύγχρονη ηλεκτρονική συνθήκη (από τις ψηφιακές υπηρεσίες της Google ως τις ηλεκτρονικές βιβλιοθήκες όπως η Questia, ή τα συνεργατικά σχήματα όπως το Project Muse που προσφέρουν πρόσβαση σε ηλεκτρονικές πηγές και περιοδικά) στα βήματα αυτού του εκδημοκρατισμού προχωρεί, δίνοντάς του νέο περιεχόμενο.

Το εξώφυλλο του δοκιμίου του Γκράφτον «Το έντυπο σε κρίση. Το βιβλίο εξαιώνεται», από τις εκδόσεις του ΜΙΕΤ.

Ο Γκράφτον μοιάζει να καθουσαχάζει όσους αγαπούν τα βιβλία, την υφή, τη μυρωδιά, δηλαδή την υλικότητά τους.

Τόσο αισιόδοξα είναι, λοιπόν, τα πράγματα; Προς τα πού μας κατευ-

θύνει η αλλαγή των όρων επικοινωνίας, πληροφόρησης, διάδοσης της γνώσης, εκπαιδευτικής διαδικασίας, διάλογου; Ο Αμερικανός ιστορικός Αντονι Γκράφτον επιχειρεί να συλλάβει και να κατανοήσει το νόημα και την κατεύθυνση των συντελούμενων αλλαγών. Ισορροπώντας ανάμεσα «στα παλιρροϊκά κύματα των παραδοσιακών βιβλίων και των νέων μέσων που μας χτυπάνε», ο συγγραφέας, εραστής των παλαιών βιβλιοθηκών αλλά και οραματιστής των εντυπωσιακών δυνατοτήτων που διανοίγει το ψηφιακό μας μέλλον, ιχνηλατεί τα θετικά και τα αρνητικά στοιχεία αυτής της εξέλιξης. Όχι, το έντυπο βιβλίο, το περιοδικό, η εφημερίδα, η βιβλιοθήκη, δεν πρόκειται να πεθάνει, λέει ο Γκράφτον, ούτε όμως το Διαδίκτυο θα καταστήσει προσιτή σε όλους τη συνολική γραπτή παρακαταθήκη της ανθρωπίνης γνώσης.

Συμπέρασμα

Ο Γκράφτον μοιάζει να καθουσαχάζει όσους αγαπούν τα βιβλία, την υφή, τη μυρωδιά, δηλαδή την υλικότητά τους, όταν, μιλώντας για τις βιβλιοθήκες, επιβεβαιώνει ότι «η μορφή στην οποία συναντά κανείς ένα κείμενο ενδέχεται να έχει τεράστιο αντίκτυπο στο πώς το χρησιμοποιεί». Ωστόσο, προτείνει τη συνύπαρξη διαχρονικού και σύγχρονου, ιδίως στο πεδίο της έρευνας: τη μετατροπή, δηλαδή, των «δεινόσαυρων» όπως ονομάζει τις μνημειακές βιβλιοθήκες, σε πιο σύγχρονους δημόσιους χώρους, τόπους κοινωνικοποίησης, ενημέρωσης, μελέτης και προβληματισμού, και την αξιοποίηση της συναρπαστικής και εύκολης πρόσβασης στην απειρία στοιχείων και τεκμηρίων που δίνει ο Ιστός, εκ παραλλήλου με την εντύπωση στα πρωτότυπα έγγραφα και κείμενα ώστε να διασφαλιστεί η επιστημονική ακρίβεια και εγκυρότητα.

Γιατί το τεράστιο παρόν του δικτύου είναι πάντα παρόν σε λανθάνουσα κατάσταση. Η σχέση μας μαζί του, είτε παθητική είτε διαδραστική, έχει εφήμερη υπόσταση. Η εντύπωση και η εικόνα υπερσκελίζουν τη λογική και νοητική σύλληψη, η λεπτομέρεια διαφεύγει, η γραμμική ακολουθία θυσιάζεται. Το τυπωμένο κείμενο, όμως, πέρα από τη σταθερή, απτή υλικότητά του, θέτει και έναν άξονα χρόνου: το γύρισμα των σελίδων και η καθοδική φορά προς το τέλος της τυπωμένης σελίδας είναι μια εξελικτική διαδικασία, σύμφωνα με την οποία όσα προηγήθηκαν αποτελούν το εφαλτήριο για όσα έπονται. Κι ίσως αυτή ακριβώς η χρονική – και γι' αυτό βαθύτατα εσωτερική – διάσταση της παραδοσιακής ανάγνωσης να είναι ο λόγος για τον οποίο το έντυπο βιβλίο θα παραμείνει προνομιακό μέσο επικοινωνίας, διάδοσης της γνώσης, απόλαυσης, αλλά και συγκρότησης του εγώ.